

ČESKÝ LID.

SBORNÍK

VĚNOVANY STUDIU LIDU ČESKÉHO V ČECHÁCH,
NA MORAVĚ,
VE SLEZSKU A NA SLOVENSKU.

REDAKTOR:

Dr. ČENĚK ZÍBRT,

m. professor kulturní historie na české universitě, kustos bibliotheky Musea král. Českého.

XI.

V PRAZE.

NÁKLADEM F. ŠIMÁČKA

1902.

Puchmajerův slovník řeči zlodějské z r. 1821.

Otiskuje Dr. Čeněk Zíbrt.

Dv. rada Dr. V. Jagić ve své studii o zlodějských a tajných řečích mezi lidem slovanským (viz název na str. 139.) uvádí Puchmajerovu sbírku slov českých z r. 1821. Článek Judův v čísle 3. vzbudil mimo nadání veliký rozruch (časopisy přinášely ukázky) a bylo vysloveno z několika vážných stran přání, aby pro srovnání byla Puchmajerova sbírka z knihy »Románi Čib«, dnes již vzácné, otištěna doslova v Českém Lidu. Vyhovuje tomuto přání, otiskuji sbírku Puchmajerovu. Shoda se sbírkou Judovou je značná. Ponechávám starý pravopis s německými vysvětlivkami, do závorek kladu česká slova. Exemplář bibliotheky Musea král. Českého má signaturu: 65. D. 38. Název: Puchmayer Ant. Jarosl. Románi Čib, das ist: Grammatik und Wörterbuch der Zigeuner Sprache, nebst einigen Fabeln in derselben. Dazu als Anhang die Hantýrka oder die Čechische Diebesprache, Prag, 1821, 8^o, str. 81—8: Hantýrka.

<i>Autrata</i> , das Wirthshaus (hospoda).	<i>Černá</i> , finstere Nacht (tmavá noc).
<i>Autratský</i> , der Wirth, caupo (hostinský).	<i>Černá flákota</i> , geräuchertes Fleisch (uzenina).
<i>Autratská</i> , die Schenkwrithin (hostinská).	<i>Čeracyt</i> , sich ärgern hněvati se).
<i>Babauk</i> , altes Weib (stařena).	<i>Černjcy</i> , die Zigeuner (cikáni).
<i>Baguani</i> , klein Geld (drobné peníze).	<i>Černo</i> , finster (tma).
<i>Bachory</i> , Better (peřiny).	<i>Čmudák</i> , der Tabak (tabák)
<i>Balbach</i> , ein Soldat (voják).	<i>Čudačka</i> , čudka, Tabakpfeife (dýmka).
<i>Balbaus</i> ein Jude (žid).	<i>Desýtka</i> , ein Zahn (zub).
<i>Baljk</i> , der Bauer (sedlák).	<i>Deychawý</i> , der Ofen (kamna).
<i>Balice</i> , die Bäuerin (selka).	<i>Dilessein</i> , der kein Geld hat (kdo nemá peněz).
<i>Baňkár</i> , der Hund (pes).	<i>Dlauhá Lhota</i> , die Stadt Prag (Praha).
<i>Barbora</i> , eine Almer (almara).	<i>Doly</i> , die Tasche (kapsa); dey to do dol, stecke es ein (schověj to).
<i>Barciklata</i> , Eier (vejce).	<i>Dorutit</i> , liebkosen (lísati se).
<i>Bašta</i> , das Essen (jídlo)	<i>Drnžlawka</i> , drnka, eine Henne (slepice).
<i>Baštit</i> , essen (jisti).	<i>Drnčátka</i> , Hühner (kurata).
<i>Baštowna</i> , der Mund (ústa).	<i>Dunačka</i> , Rauchpfeife (dýmka)
<i>Batabera</i> , sprechen (mluviti).	<i>Dwin</i> , drchana, das Stroh (sláma).
<i>Bauchora</i> , die Scheuer (stodola).	<i>Fabián</i> , der Hunger (hlad).
<i>Běla</i> , weisses Mehl (bílá mouka).	<i>Filip</i> , der Verstand (rozum).
<i>Bělák</i> , der Käse (sýr); Mond (měsíc).	<i>Flávota</i> , fláza Fleisch (maso).
<i>Bělka</i> , die Milch (mléko).	<i>Frko</i> , spanisches Rohr (španělka).
<i>Bělky</i> , das Licht (světlo).	<i>Funk</i> , Licht (světlo).
<i>Bělo</i> , der Tag (den); na bělo, beim Mond- schein (za svitu měsíce).	<i>Funkowat</i> , Licht anzünden (rozsvěco- vatí)
<i>Beranit</i> , betteln (žebrati).	<i>Gamborka</i> (<i>Jamborka</i>), ein Mädel (děvče).
<i>Bezdech</i> , still (tichý).	<i>Gur</i> (<i>jar</i>), der Wald (les).
<i>Bezdeř</i> , einschichtiges Haus (samota).	<i>Gikry</i> (<i>jikry</i>), Unschlitt (lůj).
<i>Bleskance</i> , gute Steine.	<i>Giskra</i> (<i>jiskra</i>), das Auge (oko).
<i>Braukes</i> , böse (zlý).	<i>Gekef</i> (<i>jekef</i>), das Krucifix (kříž).
<i>Břešták</i> , der Schullehrer, cantor učitel).	<i>Gordán</i> (<i>Jordán</i>), der Jude (žid).
<i>Cwoček</i> , rhein. Gulden (rýnský zlatý).	
<i>Cwokárnjk</i> , der Schmied (kovář).	
<i>Cýpawka</i> , die Gans (husa).	
<i>Čára</i> , der Weg (cesta).	

- G**rand, ein Kreutzer (krejcar).
Ganowka (janovka), das Spiel (hra).
Hadowat, verrathen (zraditi).
Hakawka, Hacke (metyka).
Hakowat, arbeiten (pracovati).
Hakowka, Arbeit (práce).
Halafurna, der Galgen (šibenice).
Halafurnowat, aufhängen (věseti).
Halapaška, eine Chaluppe (chalupa).
Haljř, der Buckel (hrb, hrbet).
Hantýrka (*Handtýrka*), die Diebes- sprache (zlodějská řeč).
Hašjm kaum, verstehst! (rozumíš!)
Hantýrowat, die Diebessprache sprechen (zlodějskou řečí mluviti).
Hidek, kalt (studený).
Hihihy, die Monstranz (monstrance).
Hladina, die Butter (máslo).
Hlawáč, ein Herr (pán).
Hlinák, der Topf (hrnec).
Holák, der Mond (měsíc); holák giskrj, der Mond scheint (měsíc svítí).
Hořegj klekač, Gott (Bůh).
HRachowec, Nachtwächter (noční hlídkač).
Hrnec, der Kelch (kalich, číše).
Hromada, ein Gulden (zlatý). (Dvě hromady, dva zlaté).
Hrst, hundert Gulden (stovka).
Hustey, der Richter (soudce, rychtář).
Hustá, die Richterin (žena rychtářova?)
Hluboká, die Tasche (kapsa).
Chaurém, Sachen, Kleidung (věci, jednání, oblek).
Chissop, Silber (stříbro).
Chladjk, der Keller (sklep).
Chladná, Vorhaus (predsín).
Chlupy, das Tuch (sukno).
Chlupar, der Tuchmacher (soukenník).
Chmatač, ein Dieb (zloděj).
Chmatat, stehlen (krásti).
Chmelit, trinken (piti).
Chmelka, das Bier (pivo).
Chmátká, Diebstahl (krádež).
Chmátnout, fangen (chyti, lapiti).
Chraupawka, die Nase (nos).
Kača, die Geldkasse (pokladnice).
Kaffer, der Bauer (sedlák).
Kachljk, Scharfrichter (kat).
Kalit, zkalit, vergiften (otraviti).
Kámen, Arrest (vézení).
Kaple, ein Schloss (arx), (hrad, pevnost).
Kapucýn, der Bock (kozel).
Karas, der Koth (bláto, hnůj).
Kašna, Weiberrock (sukně).
Kaumat, wissen, kennen, verstehen (věděti, znáti, rozuměti); kaumaš han- týrku? verstehst du die čech. Diebes- sprache? (znáš českou zlodějskou řeč?); Acht geben (býti pozorným); ausspähen (vyzvídati).
Klepárna, Scheuer (stodola).
Khošer, finstere Nacht (tmavá noc).
Klábury, gut (dobrý).
Klawry, gut (dobrý); klawo, gut (dobré).
Klepeto, die Hand (ruka).
Klíka, der Geldbeutel (měšec).
Klement, Schlüssel, Sperrhaken (klíč, paklič); kydni klimenta, gib den Sperrhaken her (podej paklič).
Klufty, Waaren (zboží).
Kobytičj, Rosshändler (obchodník koňmi).
Kohaut Feuer (oheň); dělat kohauta, Feuer schlagen (křesati).
Kochum, ein Vertrauter oder Hehler (důvěrník nebo přechovavač).
Koj, der Christ (křestan).
Kokrháč, der Hahn (kohout).
Komposyce, Schnallen (přezky).
Kopaninka, der Wein (víno).
Kopeček, der Spielberg (Špilberk).
Kopyto, das Pferd (kůň).
Kopytnjik, ein Hengst (hřebec).
K pytnjce, eine Stutte (klisna).
Kopytnjček, ein Füllen (hríbě).
Kosti, Steine (kameny).
Kozy pást, stehlen auf den Jahrmarkten (krásti o výročních trzích).
Kracapjn, krapátko, Kind (dítě).
Krapjk, ein Bursche (hoch).
Krapice, Mädelchen; Tochter (děvče; dcera).
Krapek, der Sohn (syn).
Kraužek, ein Thaler (dolar).
Krems, Gatter (mříže).
Křjšalka, das Wasser (voda).
Kseres Getöse, Lärmen (povyk, hřmot).
Ku'ač, Erlsen (hráč).
Kydonaut geben (dávati).
Kašparowat, zum Besten haben (za blázna míti).
Kaumawec, Ausspäher (vyzvědač).
Lehnutj, Lachen (smích).
Lechem, das Brod (chléb).
Lepka, eine Larve (larva, kukla).
Ležer, finster (tmavý).
Linkownj, falsch (klamný).
Lipowý, die Thür (dvéře).
Liška ein Dukaten (dukát).
Liškowý, měkký, Gold (zlato).
Loreta, das Spinnhaus (prádelna).
Lowey, brav (hodný); reich (bohatý).
Lowoný, der Mond (měsíc).
Luper, die Uhr (hodiny).

Lupič, der Gefangenwärter oder Gerichtsdiener (hlídáč vězňů, soudní sluha).
Malbaš, der Rock (kabát).
Machlař, der Schinder (ras); -ka, -rin (rasová).
Machlowat, schinden (dříti). Zamachlowat, versiegeln, binden (zapecetiti, zavázati).
Makes, Schläge (bití).
Makowec, die Haube (čepec).
Makowice, der Kopf (hlava).
Makuláři, Gedanken (myšlenky).
Matidjbes, sage nicht! (neríkej!).
Mazawý, die Dinte (inkoust).
Medek, warm (horký).
Melow, melowý, die Kompagnie (spolek).
Přes mez, aus dem Lande (ze země).
Mjhat, haben (míti).
Mikraulský, wenig (málo).
Mokum, die Stadt (město).
Mostjk, flakotář, Fleischhauer (řezník).
Moteyl, ein Brief psaní).
Motýlowat, schreiben (psati).
Nakrmená šplichownice, geladene Flinten (nabitá puška).
Nápalečnjk, der Ring (kruh, prsten).
Náwesnjk, das Dorf (vesnice).
Nelowey, Spitzbube (taškář, šibal).
Nelowey tužs? Bist du von der Bande? (náležíš do bandy?)
Němý, die Enten (kachny).
Nerozleywey, bekenne nicht (nepřiznávej se).
Odrich, der Mensch (člověk).
Owce, der Tuchmacher (soukenník).
Pabučina Gatter (mríže).
Padat, verrathen (zrazovati); padat na to, diess bekennen (přiznati se k tomu).
Palande, der Toback (tabák).
Palanka, Kriminal (vězení).
Palauk, der Hut (klobouk).
Pařez, die Kirche (kostel).
Pazdern, die Leinwand (plátno).
Pazderka, das Hemd (košile).
Pelišek, ein Pelzel (kožíšek).
Prkenice, Schreibtafel (peněženka).
Pes, das Schloss (serre), (zámek).
Pichawý, Nägel an den Fingern (nehty).
Pid, ein Jahr oder Stunde (rok nebo hodina).
Pidě, die Sackuhr (kapesní hodinky).
Pikota, der Speck (slanina).
Pitwor, ein Mayerhof (dvůr).
Plašák, die Furcht (bázeň).
Plašit, fürchten (báti se).

Plauchy, die Birnen (hrušky).
Plech, pljšek, ein Groschen (groš).
Poddražka, das Untergraben (podkopávání, podrývání).
Podkolenice, Strümpfe (punčochy).
Postríhač, der Schneider (krejčí).
Potopky, Beinkleider (nohavice, kalhoty, spodky).
Powazný, der Wagner (kolář).
Požehnánj, das Glück (štěstí).
Požirák, der Sack (pytel).
Pošplichnauti, anschiessen (postřeliti).
Powětrnjk, der Mantel (plášt).
Prachy, Geld (peníze).
Prachowý, Federbetten (peřiny).
Prachowý, prachy, Silbergeld (stříbrné peníze).
Porážka, Stock (hůlka).
Praskawá, Weiberrock (sukně).
Praskawý, eine Bürste (kartáč).
Praskowa, eine Schupfe (kolna).
Prasknaut, brechen (zlomiti).
Prašná, schwarzes Mehl (černá mouka).
Prašnjk, der Müller (mlynář).
Předák, das Fürtuch (záštěra).
Proceltit, verkaufen (prodati).
Proštumfowat, verrathen (zraditi).
Proštumfly masomat, verhinderter oder verrathener Diebstahl (přečkažená nebo zrazená krádež).
Puč, zum Schein (na oko); on se s djem pučug, er arbeitet zum Schein (pracuje jen tak na oko).
Pulic, ein Narr (blázen).
Putina, Gatter (mríže).
Ruš, der Kopf (hlava).
Rabuše, die Truhe (truhla).
Rabuška, die Dose (tabatérka).
Roháč, ein Ochs (vůl).
Rohačka, rohatka, die Kuh (kráva).
Rohowat, beim Verhör prügeln (při výslechu bítí).
Rohowice der Stock (hůl).
Rosa, Gänsefetten, Schmalz (husí sádlo).
Rozmachlowat, zerbrechen (rozlámati).
Rozsywa, der Geistliche (duchovní).
Rybňk wypálit, betrügen oder ins Un Glück stürzen (podvésti nebo do nestěstí vrhnouti).
Řadowat, theilen (děliti).
Rechtawý, Schlossketten (řetízky, pouta).
Salka, eine Kammer (komora).
Saukawý, die Wurst (jaternice).
Sceltit, verkaufen (prodati).
Sebastián, der Durst (žízeň).
Spichnaut, verrathen (zraditi).

- Skon**, Spiel, Komoedie (hra, komedie);
mjhat skonku, spielen (hráti).
- Skaumnjk**, Verhehler (přechovavač).
- Skopec**, der Kerkermeister (žalářník).
- Skorný**, Getreid (obilí).
- Skrornjк**, der Schüttboden (sýpka).
- Skrený**, Gefangener (zajatý).
- Skury**, das Leder (kůže).
- Slepicka**, slepice, Soldat (voják).
- Smolný**, Stiefeln (střevíce).
- Snopek**, eine Maass (míra).
- Sowák**, der Ehemann (manžel).
- Sowka**, das Eheweib (manželka).
- Sporádni**, Stiefeln (boty).
- Sraule**, ein Herr (pán).
- Starey**, Mitgesell (druh); starey, pod sem! Alter, komm her! (Pojď sem, starý!).
- Stahowač**, ein Sack (pytel).
- Stápka**, eine Höhle (jeskyně).
- Stopený**, versteckt (skrytý).
- Straka**, das Beil (topor, sekyra).
- Strhnaut**, stehlen (ukrásti).
- Střjhař**, ein Jäger (myslivec).
- Strženey**, Gefangener (polapený).
- Studená**, Vorhaus (předsíň).
- Studeneč**, der Keller (sklep).
- Suk**, das Schloss (zámek).
- Supowat**, schlafen (spát).
- Swižná**, Schwefelkerze (svíčka).
- Sykora**, Polizeywächter (policejní strážník).
- Sypka**, die Kirche (kostel).
- Syrotčj**, der Richter (soudce).
- Spádnjк**, die Erde (země).
- Spiknutey**, bekannt (známý).
- Sladkowý**, Honig (med).
- Skripka**, Musik (hudba).
- Soodrazyt**, weglaufen (utéci).
- Spěwák**, eine Leiter (řebřík).
- Syceylit**, kaufen (koupiti).
- Šábr**, die Hawe (motyka), das Stemmeisen (dláto).
- Šábrowat**, einbrechen, untergraben (podkopati).
- Šlachtenes**, Riegelmann (závora).
- Šátor**, Waare) Handelsladen (zboží krám).
- Šátornjk** der Krämer (kramář).
- Šaufky**, Schuhe (boty).
- Šaur**, Kleider (šaty).
- Šaustawka**, Einlösungsschein (zástavní list).
- Šiml**, der Schnee (sníh).
- Šimluge**. (šimluje), es schneiet (sněží).
- Škorpy**, Stiefeln (střevíce).
- Škutina**, Schmeer (sádlo).
- Šmjr**, Nachtwächter; Wächter beim Diebstahle (noční hlídač; hlídač při krádeži).
- Šmjrowat**, wachsam sein (býti na stráži).
- Šof**, Gulden (zlatý).
- Šlechta**, das Krucifix (kříž).
- Šort**, der Raub (loupež).
- Špendljky**, die Hirse (proso).
- Špičák**, die Gerste (ječmen).
- Špičaty**, die Bürste (kartáč).
- Špirmantl**, Tabernakel (tabernakulum).
- Šplichař**, der Jäger (myslivec).
- Šplichownice**, die Flinte (puška).
- Šuk**, Jahrmarkt (výroční trh).
- Šum**, der Wald (les).
- Štárka**, die Visitation (dohlídká).
- Štárat**, visitiren (dohlížetí).
- Štěně**, eine Pistole (pistola).
- Štětinář**, ein Ferkel (sele).
- Štětinowý**, ein Schwein (prase).
- Štumfowat**, bellen (štěkatí).
- Štumf**, verjagt (zahnán).
- Šwihljk**, ein Deutscher (Němec).
- Šwihljčka**, die deutsche Sprache (němcina); kaumás šwihličkau? sprichst du deutsch? (mluvíš německy?)
- Šwtorka**, Brandwein (korałka).
- Taljř**, ein Tausend (tisíc).
- Tatnjk**, der Ofen (kamna).
- Taufes**, Arrest (vězení).
- Teplá**, das Zimmer (světnice).
- Tetawa**, die Stadt Brünn (Brno).
- Téžký**, Eisen (železo).
- Tipan**, ein Indian (krocan).
- Tmawá**, die Nacht (noc).
- Topywka**, die Karte (list, karta).
- Trký**, Hähne (kohouti).
- Tužjš nelowey?** bist du von der Bande? (náležíš mezi bandu?).
- Tyčet**, im Arreste stecken (seděti v žáláři).
- Tyka**, Arrest (vězení).
- Vpichnem se**, man wird uns fangen (budeme lapeui).
- Wálet**, spielen (hráti).
- Waz**, der Ballen (palčka, kulička).
- Wétrnjk**, der Mantel (plášt).
- Weiches**, měkký, Gold (zlato).

Weylupek, Bürgermeister (starosta).
Wlačet, betteln (žebrati).
Wlačnjk, Bettler (žebrák).
Wlačnice, die Bettlerin (žebráčka).
Wlaknutj, Flachs (len).
Wlastnjk, der Vater (otec).
Wlastnice, die Mutter (matka).
Wlect, gehen (jítí); wrchan wleče a sykorowé s njm wlečau, der Direktor geht und die Polizeybedienten mit ihm (ředitel jde a policejní zřízení s ním).
Woblauk, das Fenster (okno).
Woda, die Leute (lidé).
Wodehnat, verkaufen (prodati).
Wodmuchlowat, aufmachen (otevřítí).
Wodrazyt, davonlaufen (prýč utikati).
Wodrážka, ein Flüchting (uprchlík).
Wohrada, eine Stadt (město).
Wohradnjk, ein Städter (městák).
Woharek, der Hirt (pastýr).
Worazyt, aus dem Sacke stehlen (z kapsy ukrásti).
Wosmička, zehn Jahre (deset let).
Wostro, der Raub (loupež).
Wračet, einsteigen, einbrechen (vstoupiti, vloupati se).
Wrba, der Rock (kabát).

Wrbka, die Weste (vesta).
Wrchan, Direktor (ředitel).
Wychmatat, ausrauben (vyloupiti).
Wykaumat, ausforschen (vypátrati), na wykaumu, auf der Spähe (na výzvědách).
Wykohautit, ausbrennen (vypáliti).
Wyšobiowat, ausgraben (vykopati).
Wytiskey, der nicht stiehlt (kdo nekrade).
Zákosnjk, zákosny, das Messer (nůž).
Zakohautkowat, ausbrennen (vypáliti).
Zarohnaut zarozdit, tödten (usmrtiti).
Zelená, Betrug (podvod).
Zelenka, Garten (zahrada).
Zink, cynk, Nachricht (zpráva).
Zinkplac, Versammlungsplatz zum Verbrechen (místo schůzky ke zločinu).
Zloděgka, eine Laterne (svítilna).
Zloch, der Jahrmarkt (výroční trh).
Zlochař, Jahrmarktsdieb (zloděj na výročním trhu).
Zlochařka Jahrmarktsdiebin (zlodějka na výročním trhu).
Zuban, zubanec, zubec, das Brod (chléb).
Žihlawec, das Feuer oheň).
Žlutá, der Weizen (pšenice.) *)

Též verše:

Když sem tyčel w Praze v Kryminálu,
Dostal sem tam dwě stě wod kaprálů.
Dostal sem ge wšecky pro haljka;
Tyčela tam semnau má gamborka.
Tyčela tam semnau pit a dwa dni,

Škoda mé gamborky k rohowánji.
Strčeli nás oba do kamena,
Mjhali sme tam dost fabiána.
Dostanemeli se na kopeček,
Budem nosyť těžký pásek Atd.

*) Několik slov převzatých z německé a židovsko-německé zlodějštiny: „Aisch, der Mann. — Aischin, das Weib. — Bausen sich fürchten. — Buser, das Fleisch. — Egele, der Wagen. — Enaien, die Augen. — Flopen, der Reisepass. — Geschiebes machen, davon laufen — Gisar, das Dorf. — Handelu, stehlen. — Hargen, sich ärgern — Chapen, chapern, ganaffen, stehlen. — Chaser, das Schwein. — Jajem, der Wein. — Jaske, die Kirche — Kaporn, sterben. — Keim, ein Jude. — Masern verrathen. — Meistern, Jemanden binden. — Mes seyn, todt seyn. — Miesig, das Rad. — Milch, der Salz. — Masamaten saszern, Diebstähle ausspähen — Moos, Geld — Piller, der Hund — Pasen, verkaufen. — Riegel, Füsse. — Saszern, ausspähen. — Schaufert, Kerkermeister — Scheigatzel, ein Knabe — Schiechel, der Verstand. — Scheucher, das Bier. — Scheukek, eine Lüge. — Schidler, besoffen. — Schiebes machen, entweichen. — Schmosen, plaudern. — Spiser, Wirth. — Verschüppet, arietieren. — Warm, das Zimmer. — Weiches, das Gold.“